

имъ.—Мурдај'іс, мурдад(в)і'іс, д'бенр. прош. мурдај'іді
—с'бсть верхомъ, бамбаліші мурдај'і—садсь верхомъ
на осла.—Прод. мурдер'іс, мурдад(в)ір'іс, буд. мурде-
р'ус, 3-е л. мурдер'ур; говорится также мурдај'іс, мурдад(в)ік'іс.

Мурһі род. мурһѣ (лір)—золото; гваззалирад уйулі сарі
мурһі—изъ земли выкапываютъ золото; дзекіл мурһі
дѣтіра нуні һітіс—много золота я далъ ему; па мурһі
лів діла мухчанів—одинъ золотой у меня въ кошелькѣ;
мурһѣ туліка—золотое кольцо; мурһѣ шіј ванівіл—
позолоченный, смазанный золотомъ водою; мурһѣ матгебі
—золотыя издѣлія; мурһѣ уста—золотыхъ дѣлъ ма-
стеръ; шін мурһі—ртуть; һінцін мурһі—красное зо-
лото! (ласкат.).

Мурһ мурһдіш—глубина, мурһіл—глубокій, мурһаі—глубоко;
һінді шѣ мурһдіш хвалад саві—глубина этой воды
велика; мурһіл барк—глубокая рѣка; мурһіл адам'ілі—
проницательный, глубокомысленный человекъ; мурһіл
қадріда—глубокое ущелье; кур мурһ вада—углуби яму;
мурһіл куллизі іһаді һу—ты попалъ въ большое несчастье.

Мур'і мур'ідіш—сладость, мур'іл—сладкій, мур'ілі—сладко;
чакар мур'іл сіңад саві—сахаръ сладкое вещество;
мур'іл ді' саві һіш—это вкусное мясо; мур'іл адам'ілі
сај һіт—онъ пріятный человекъ; мур'іл діу—сладкое,
пріятное слово; мур'іті діга—сладостная любовь; урһла
қаф мур'егілі саві һітіс—чужой хлѣбъ ему понравился;
чај мур'і дада—подсласти чай.

Мурт—когда? Мурт вақадѣ һу һіншу—когда пришелъ ты
сюда? Мурталла—когда бы то ни было, мурталла
вашуаі, сај һіт дічу—онъ когда бы то ни было при-
ходить ко мнѣ, т. е. во всякое время; мурталла аф-
вурус һула гай нуні—никогда не скажу я твоего слова,
т. е. не расскажу никому сказаннаго тобою.

Мур'ул твор. мур'уж, род. мур'wā, множ. му'лі—мужчина и мужъ; æй мур'ул сај hit—онъ хорошій человекъ, hit бунwā æйна мур'ул тіw—у этой женщины хорошій мужъ; мур'улдиш (лір)—мужество и также мужское свойство; діла мур'wā мур'улдиш агу—у моего мужа нѣтъ мужескаго свойства (частая жалоба мусульманокъ).

Мурѣ множ. мурѣі—пруть, хлысть, чубукъ; мурѣа ітів hit—его высѣкли розгами.

Мурѣалі твор. мурѣај, род. мурѣā, множ. мурѣулі—воскъ, мурѣā чираз—восковая свѣча; мурѣā шалі—восковой бокъ (ребро), т. е. сотъ, мурѣā шуалі—соты; мурѣалі ваѣікіс—топить воскъ.

Муса род. мусā, множ. мусні—мѣсто; һиш мусакіw уін—стой на этомъ мѣстѣ; буд мусāгу һишқув—здѣсь нѣтъ для тебя мѣста; діла муса саві һиш—это мое угодіе, т. е. мнѣ принадлежитъ; æйті мусні лір һиш пѣ—хорошія угодія у этого селенія.

Мутæһліи множ. мутæһлімті—ученикъ; мутæһлімті дарслі буфулі саві—ученики учатъ урокъ.

Мутæһ мутæһдиш—покорность, мутæһіа—покорный, мутæһлі—покорно, послушно; Аллахліс мутæһлі адам'ілі—человекъ покорный Богу; уруслі Дæжістан мутæһ вақів—русские покорили Дагестанъ.

Мухча род. мухчā, множ. мукчні—кошелекъ; діла арц мухчанір сарі—мои деньги въ кошелекѣ; һиш мухчалізів һwамі лів—въ этомъ кошелекѣ есть прорѣха; кағалла мухча—кошелекъ письма, конвертъ; тавталла мухча—обертка или матерія для книги.

Муцарі род. муцалла, множ. муцурті—стѣна; барѣа муцарі—каменная стѣна; муцарі вақіс или муцарі виліс—скласть стѣну.

Муѣур род. муѣулла, множ. муѣурті—борода; муѣур вилwај.

саві гітіла—у него выбрита борода; муфур ватіс—запустить бороду; муфуріѣна—сѣдая борода, старикъ; куса муфур—козлиная борода.

Мучі род. мучѣ, множ. мучруві—просо; мучарі—просяной хлѣбъ; мучурі—просяная мука и просяные хлѣба; также мѣста, засѣянные просомъ.

Мушул твор. мушуж, род. мушвѣ—борьба; हुचु мушул лів-
қас ну—я приду съ тобой бороться; мушлубѣ, множ.
мушлубѣві—борецъ, ѣақіа мушлубѣ сажі гіт—онъ от-
личный борецъ; мунуж Іаа вѣақіра нуні гітіші—я по-
боролъ его.

Н. н.

Навадарі род. навадалла, множ. навадурі—морковь.

Наѣас наѣасдіш—окаянство, проклятость, скверность, мер-
зость, прил. наѣасіа, нарѣч. наѣаслі; гітіла наѣасдіш
саві гіш Іѣенкі—это дѣло случилось по его мерзости.

Назік назікдіш—тонкость, назікіл—тонкій, назіклі—тонко;
назікті Іѣенкі—тонкая матерія, назікіл адамлі—тон-
кій человекъ, т. е. въ станіи и также характеромъ;
назікіл Іѣенкі—тонкая, деликатная работа.

НаІа—теперь, также наанаІа; наІала урбі—вынѣшніе люди.

Наіів множ. наіівті—наибъ; наіівдіш—званіе наібѣ; наіівдіш-
ліші аів гіт—онъ достигъ званія наібѣ.

Нап—нефть, напла гвѣѣ—запахъ нефти; нап'оан Іудара—
черный, какъ нефть; наплік, множ. наплікуні—торго-
вецъ нефтью.

Наѣй множ. наѣйві—рука; ліІа наѣй—правая рука, суІаај
наѣй—лѣвая рука; діла ліІа наѣй сажі гіт—онъ у меня
правая рука; наѣйлізі асів гітіім гіт—онъ это взялъ
въ руки; наѣй Івѣѣ вѣақів діла гітіім—онъ мнѣ по-
жалъ руку; нуні гітіла наѣй вуақіра гіш сідѣйс—я ему

помогъ въ этомъ дѣлѣ; нѣлѣзііііс—достаться, хвалал
давла нѣлѣзііііс діла—большая добыча досталась мнѣ.

Нѣс нѣсдіш—мерзость, тоже что наѣас, нѣсіа—мерзкій,
нѣслі—мерзко; нѣс урчі—никуда негодная лошадь;
нѣс бунул—негодная женщина.

Нвал см. ну.

Ні' твор. ні'лі, род. ні'ла (лір)—молоко; ні' дірзіс—выдонтъ
молоко; авала ні' бѣрац дев wajzъwawas—молоко ма-
тери да станеть позоромъ трусу; бїагті ні'—кислое
молоко; дѣкѣв ні'—сыворотка; wana ні'—парное мо-
локо; діртів ні'—сливки; ніі—снятое молоко.

Нід множ. нудві—бровь; бѣдара нудвар рурсі—чернобровая
дѣвица; чѣлмук нудві—соединенныя брови; нудві чі-
баілі сарі бітіін—онъ нахмурилъ брови.

Нікwa род. нікwā, множ. нікуві—ноготь и коготь; баяба
нікwa—оконечность ногтя; нікуві шірагїн—остриги
ногти; арслā нікуві—львиные когти; бярчігала нікwa
—ястребинный коготь.

Ніқwal—прежде, ніқwal аєіаа саріі біт нам—прежде онъ
былъ хорошъ ко мнѣ; ніқwārīl, множ. ніқwārīltі—
прежній, ніқwārīl урчі—прежняя лошадь; ніқwалал—
давній.

Нір' твор. нір'лі, множ. нурві—вошь; нурвар—вшивецъ.

Нірз множ. нірзані—наваръ, похлебка, супъ; нірз дѣзіс
или нірз ділбіс—сварить супъ; слѣа, множ. нурзві;
нурзві дапулі сарі бітіла—у нея льются слезы.

Ну твор. нуні, род. діла, дат. нам—я (§ 42); діла—мой
(§ 44); нвал—я одинъ (§ 47).

Ну приставочный союзъ, всего чаще соотвѣтствуетъ *такъ-
какъ* (§ 191).

Нукер множ. нукерті—вооруженный слуга.

Нудун твор. нудуі, род. нудwā—мука изъ пережженного
зерна, толокно.

Нусіа род. нусіа, множ. нусві—сыръ; нусіа вѣдзіс—дѣлать, варить сыръ овечій, чаще говорится нусіавуціс—приподнять сыръ; әурбіа нусіа—свѣжій сыръ, вір'ва нусіа—старый сыръ.

Нуша твор. нушаан, род. нушіла, дат. нушім—мы (§ 42); нушіла—нашъ (§ 44); нушал—мы одни (§ 47).

О. о.

Оајзі повел. отъ увајзіс.

Оаѣлі множ. отъ уліваэл.

П. п.

Пада род. падā, множ. падні—часть шалваръ въ паху; промежутокъ между указательнымъ и большимъ пальцемъ.

Пада род. падала, множ. падні—летучая мышь.

Паһму твор. паһмулі, род. паһмвā—дарованіе, способность, понятливость; паһмушів адам'ілі—талантливый чело-вѣкъ; паһмушір һунул—способная къ хозяйству жена; уфіс паһмвāгу һітіла—у него нѣтъ дарованія къ ученію.

Пајда род. пајдā—выгода, һіпзівад хвалал пајда һіра нуні или һіпзівад хвалал пајда шіваіра нуні—изъ этого дѣла извлекъ я большую пользу; пајдал һаенкі саві һіш—это выгодное дѣло; нуні пајда вѣқіра һітіс—я ему доставилъ пользу.

Палтар множ. палтурті—одежда; мур'ул палтар—мужская одежда, һунул палтар—женская одежда; палталлі ваф вѣдзіс или палтар шібаһіс—одѣться; палтар шірадатіс—снять платье, раздѣться; палтар дэқікіра нуні—я заставилъ сдѣлать себѣ платье, т. е. заказалъ сшить; палталла уста—портной, всего же чаще портниха, потому что это есть ремесло женское.

Парзат парзатдіш—спокойствіе, парзатіл—спокойный, парзатлі—спокойно; ґінілі парзатлі вірар урґі—зимою народъ въ спокойствіи, т. е. не работаетъ; парзатдіш дігані сажіт—онъ любить спокойствіе.

Пасад пасаддіш—дурнота, пасаділ—дурной, пасадлі—дурно; вајті урґілі ші пасад вәқів—дурные люди испортили ауль, т. е. разстроили въ немъ порядокъ.

Пәтіґә—молитва за упокой, которая читается при прохожденіи мимо могилы или при встрѣчѣ погребальной процессіи.

Пашван пашвандіш—печаль, пашваніл—печальный, пашвај—печально; һіш вачаллішів пашвајра ну—въ этой покупкѣ я печаленъ, т. е. сожалею о ней, рассказываюсь въ ней; һу аґақівһілі, пашвандіш вәқіра нуні—такъ-какъ ты не пришелъ, то я огорчился.

Пәһ пәһвәқіс (д, в) отряхнуть, встряхнуть, суйван пәһвәқіра нуні—я отряхнулъ червеску; пәһлі—разомъ, вдругъ; пәһлі уіс—разрушиться внезапно, исчезнуть, калі пәһлі вуун—домъ вдругъ разрушился, діла һу-вәла һалавад пәһлі уун һіт—онъ вдругъ исчезъ изъ моихъ глазъ;—пәһлі ул'іс—всчезать.

Пәк пәк'іс—ударить, вәк'іқуіс—ударять; пәк'ілі тама арқіра дуравад—я услышалъ вѣѣ стукъ, звукъ удара; пәк'іқулі ітів һітіи һіт—ударяя, поколотилъ онъ его, т. е. онъ его поколотилъ; пәк вәқіс—выколотить, муғлі пәк вақа һіш қақа—выколоти прутомъ эту шапку; пәк віқіс—выколачивать, һар варґіи пәк віқус нуні һәжа—каждый день выколачиваю я шубу.

Нәқір—бѣдный, нәқірдіш—бѣдность, нәқілі—бѣдно; нәқірдішлізів сажіт—онъ въ бѣдности; һеј нәқір, івқів һіт—онъ бѣдный умеръ.

Пікрі род. пікрә, множ. пікрумі—мысль, забота; дакал пікрумі лір діла варґлінір—внутри меня много заботъ,

печалей; пікрегвар адам'ілі—беззаботный человек; білала пікрі вєділі, дів вурін—сперва подумавъ, скажи слово.

Пірдау с—рай (парадизъ), пірдау халжаналізіу саж іт—онъ въ раю; женское имя.

Піша род. пішā, множ. пішві—искусство, хар піша тів ітізів—онъ знаетъ всякое искусство; сі пішā була ііш—это что за поступокъ твой? Пішнар адам'ілі—искусный, способный человекъ; wajті пішнар—человекъ злодѣйствующій, злодѣй.

Пох множ. похні—испражненіе, пометъ; пох'ііс, пох'д(в)ііс, дѣепр. прош. пох'іілі—испражниться; похір'іс, пох'д(в)ір'іс, буд. похір'ус, 3-е л. похір'ур—испражняться. Чаше говорится похвєдіс, прод. похіқіс.

Пулау множ. пулауті—пловъ; пулау вєдіс—заготовитъ пловъ.

Пурван род. пурā, множ. пурванті—позволеніе, була пурван агулі, селлабіқус нуні—безъ твоего позволенія я ничего не сдѣлаю.

Пуч пучіс, пучдіс, пучвіс—пропасть, погибнуть; лівіла мас пучвів ітіла—все имущество его пропало; пучіл адам'ілі—пропащій человекъ, т. е. на исправленіе котораго нельзя уже болѣе надѣяться; обнаружиться, пушіла дібаніл саж урбіліс пучвів—вашъ тайный разговоръ сдѣлался извѣстнымъ народу; ітіла кулі пучвів—его воровство обнаружилось.

Пуша род. пушā, множ. пушні—раздувательный мѣхъ; пушвєла калі—кузница; пушнā арқас ну—въ кузницѣ иду я; ііш пушнау саж—онъ въ кузницѣ; пушні пушдєдіс—надувать мѣхъ.

Ц. ц.

Цѣѣа род. цѣѣā, множ. цѣѣні—каль; тѣрка вєзъ куска овчины для натиранія земляного пола.

Q. q.

Qада множ. qадуві—кустъ; hіш аwлакшір qадуві дэкiа сарі—на этой стени много кустовъ; hіт дїбанajhіv qадалізі—онъ спрятался въ кустахъ; аяңі qадуваллі саві—пшеница всходитъ кустами, т. е. островками; іміулёла qада—муравейникъ.

Qаді твор. qадіін (hі), род. qаділа, множ. qадні—кадій, qадіjhіс—сдѣлаться кадіемъ; qадіdіш—званіе кадія, qадіdіш дігулі сарі hітіс—ему хочется быть кадіемъ.

Qадін—вмѣсто; hуд qадін, ну kараул hелзас—вмѣсто тебя я буду караулить; арцліс qадін мурhі fіv hітіін нам—вмѣсто серебра, далъ онъ мнѣ золото.

Qаллі—кабы, нарѣчіе выражающее желаніе; hіт рурсі нам ділі qаллі—кабы эта дѣвушка сдѣлалась моею; вуfар вѣраші аріqwэj qаллі ну—до жаровъ кабы уfхаты мнѣ!—сколь! fіэвра эfйна варfі лів qаллі—сколь хорошъ день есть, сколь!

Qар твор. qаллі, множ. qуррі—травя; qар вақлі саві hіш-қув—травя здѣсь показалась; вірkіvіл qар—густая трава; qар вірдіс—щипать траву, qар віршіс—косить траву.

Qарfа род. qарfала, множ. qарfні—ветелившаяся корова.

Qаріfан множ. qаріfанті—троюродный, qаріfан узі—троюродный братъ, qаріfан рузі—троюродная сестра; адала qаріfан—троюродный братъ отца, т. е. троюродный дядя; адаладала qаріfан—троюродный дѣдъ.

Qаца род. qаца, множ. qацні—шапка, муqалла qаца—шапка изъ бараньихъ смушекъ; qаца шівасіра hітіс нуні—я передъ нимъ снялъ шапку (шіvhāsіра тоже); qаца ші-бавуіра нуні—я надѣлъ шапку.

Qаqa qаqадіш—тѣснота, qаqал—тѣсный, qаqалі—тѣсно; ізѣ qаqадішлізіw саj hіт—онъ отягченъ болѣзнію; qаqал

һуні—тѣсная дорога, җаҗаті даврі—тѣсные сапоги; җаҗал дус—тѣсный, т. е. голодный годъ; урҗі җаҗал саві һітіла—сухое сердце у него; җаҗавәҗіс—стѣснить, җаҗ җаҗавәҗів һітіів—онъ стѣснилъ хлѣбъ, т. е. отказываетъ въ хлѣбѣ, җвәһи җаҗадәҗілі сарі даврілі—сапогъ мнѣ жметъ ногу.

Җаҗріла твор. җаҗріј, род. җаҗрѣ, множ. җаҗрумі—улица; нушіла җаҗрів саві һітіла җалі—на нашей улицѣ его домъ; җаҗривіт арҗвәлі саж һіт—онъ идетъ по улицѣ; ущелье, җаҗривіт саві һуні—дорога идетъ по ущелью; җаҗал җаҗріла—тѣсное ущелье.

Җарҗала твор. җарҗај, род. җарҗā, множ. җарҗлумі—тѣло; һіт һунвā җаҗвал җарҗала тів—у этой женщины прекрасное тѣло; җарҗала лівіл адам'ілі—человѣкъ рослый; хвалал җарҗā урҗі—рослая лошадь; җвәл җарҗала датурра нушаан—мы оставили два тѣла; һітіла җарҗала һіпҗу сатхів—его тѣло принесли сюда; падаль, һіш урҗіла җарҗала саві—это падаль лошади.

Җаҗ множ. җуҗрі—хлѣбъ, җа җаҗікис җаҗ віха—дай мнѣ куснуть хлѣба; җаҗ вірҗіс или җаҗ вәҗіс—печь хлѣбъ; җаҗла җам—тонкая корка хлѣба, җаҗла һанҗа—грубая корка хлѣба, җаҗла вуһнала—мякишъ хлѣба; җум'алҗаҗ—черствый хлѣбъ, җантіл җаҗ—мягкій хлѣбъ.

Җаҗікис җаҗд(в)ікис, дѣпр. прош. җаҗікуј, 3-е ср., укусить, хві җаҗівкун діші—собака укусила меня; дурдівә җаҗікун сунна узіліші—ребенокъ укусилъ своего брата; җаҗ җаҗікис—хлѣбъ закусить, т. е. перекусить; җујші җаҗікунна ну—я укусилъ палецъ, т. е. раскаялся въ чемъ либо.—Прод. җаҗікис (д, в), буд. җаҗілкас, 3-е л. җаҗілкан—кусать, җаҗвілкани хві или җаҗвілкул хві—кусающаяся собака. Говорится также җаҗвашіс (д, в), буд. җаҗвашус, 3-е л. җаҗвашар; җаҗвашани хві или җаҗашул хві—кусающаяся собака.

Қабууцис қаба(в)уцис, дѣспр. прош. қабууцилі, 2-е спр., сд-
вять, сжать; кѣмбали қабууцира мiрн—я сжалъ щип-
цами желѣзо; кѣрбали қабууцiв дiла нѣй—камень при-
давиль мою руку.—Прод. қабууцис (д, в), буд. қабуу-
цус, 3-е л. қабууцу и қабууцар—сдавливать, сжимать;
мiрн қабууцул урчi—лошадь закусывающая удила.

Қәйда род. қәйдә—фасонъ, видъ; дiрқә қәйда палтар—
платье на фасонъ того, какъ шьютъ на плоскости (у
кумыковъ); әйна қәйдә адам'илі—человѣкъ благовид-
ный, добропорядочный; һиш қәйдалі вақа һиш һәякi—
этимъ способомъ сдѣлай эту работу.

Қәли твор. қәј, род. қә, множ. қәлуви—вѣтвь; қәлувар
галга—развѣсистое дерево; қәлуви дiрқилі сарі бiдiһлі
—вѣтви покрыты плодами; варткә мукакi қәлувар
вiрар—олений рогъ бываетъ вѣтвистъ; нушила қәли
сај һит—онъ нашего рода; лагла қәли—рабское про-
исхождение.

Қәц қәцд(в)әқис—захлопнуть, закрыть; унза қәцдақа—
закрой дверь, или унза қәцбадақа; дваһлі қәцдәқiв
улқаж—вѣтеръ захлопнулъ окно; қван'ә кiвһа қәцба-
вақа—закрой крышу сундука; һулви қәцдәқира нуни—
я закрылъ глаза.

Қәқ множ. қwәқри—остріе скалы, қәқлиһи айв һит—онъ
взобрался на остріе скалы; зернышко, аяқә қwәқри
туту дiлі сарі—зерна пшеницы разсыпались; молотокъ,
қәқлі вiтәкәра кәрда—молоткомъ вбилъ я гвоздь.

Қwан'і множ. қуми—сундукъ; арц қwан'анiр сарі—серебро
въ сундукѣ; қwан'і һiқа—запри сундукъ.

Қwафа род. қwафә, множ. қуфни—кожаный мѣшокъ для
возки припасовъ въ дорогѣ; қwафанiр сарі нуқун—въ
мѣшкѣ толокно.

Қwәл твор. қwәј, род. қwә, множ. қwәли—корова; һi лу-

гул qwæл—дойная корова; вимгис qwæл—тельная корова; ваф qwæл—пустая корова, не стельная корова.

Q w æ р т—готовъ; qwæртaic абірулла нуні селла—ничего не могу я проглотить; прод. qwæртіic; ца qwæрт ікic шін діха—дай мнѣ глотнуть воды; кама qwæрт—связка конопля.

Q w æ р т а л а множ. qwæртлумі—ножны; qwæртajzivad авітун тур hітіin—онъ вынулъ мечъ изъ ноженъ; кінжал qwæртajzi бавақа луні—вложи кинжалъ въ ножны.

Q і в л а—со стороны святыхъ мѣсть, югъ; qivlālīshwæb hajzi—повернись въ сторону юга; qivlā shajbīwsad waqiv hіg—со стороны юга пришелъ онъ.

Q і д а род. qidā—ссора; дічу qidalі cavi діла тухум—со мною родные въ ссорѣ; кушіла qidadīsh сілізівад вива—изъ-за чего произошла ваша ссора? Хункара шахра qidalі cavi—султанъ и шахъ въ войнѣ; qidatі urbī setba hіshqu—приведи сюда ссорящихся; qidajrud adam'ili—сварливый человекъ.

Q і м а т—цѣна, qimatil—цѣнный, qimatli—цѣнно; hіsh určila qimat vura—скажи цѣну этой лошади; діла qimat aivabadі luni—ты не узналъ мнѣ цѣны; булі qimatli carі—хлѣбъ дорогъ; нуні хвалал qimat bīqus hіtila—я его очень уважаю, высоко цѣню.

Q і н qindīsh—опоздание, qivil—поздній, qij—поздно; qindīsh aivāshīanu, dashabā—не хорошо опоздать, пойдемъ; qinil mayzil—поздняя пора; qij waqadі lu дічу—поздно пришелъ ты ко мнѣ.

Q і r q і r или qirqiril—скупой; qirqirdīsh—скупость, qirqilli—скупю; qirqirdīsh usaydīsh cavi—скупость есть порокъ; qirqir hūnuл kajs aivā dīrap—бережливая жена для дома хороша.

Q і б qibwæqic—выстричь, подстричь; прод. qibwīqic—стричь; муфур qibwīquл lūbfi cavi hіsh—это ножницы, которыми

подстригаютъ бороду.—Qifîîîs, дѣпр. прощ. qifîkuj, 3-е спр. ущипнуть, hîîîmî qifîkuj hit—онъ ущипнулъ ее; прод. qifîîîs.

Qum множ. qumî—фруктовая косточка или зернышко, hînc-
ла qum—яблочное зернышко, qurçla qum—персиковая
косточка.

Qum'ur множ. qum'urtî—поднось металлическій или деревян-
ный, на который ставятся кушанья, qum'ur haviha—
положи поднось, т. е. подавай обѣдать; qum'ur harzal
adam'îlî—хлѣбосоольный человѣкъ; qum'ur qaçal adam'-
îlî—не хлѣбосооль.

Qunq множ. qunqî—журавль.

Qura род. quqâ, множ. ququvî—колѣно; quqalîmî taşîzur
hit—онъ всталъ на колѣно; quqa kwîrka wæqîs abî-
ruçla—не могу согнуть колѣна.

Qur'an твор. qur'aj, род. qur'â, множ. qur'antî—коранъ,
изученіе корана; qur'ajîw saç hit—онъ изучаетъ ко-
ранъ; qur'antî luçanî saç hit—онъ пишетъ кораны.

Qurç множ. qurçî—дерево; qurç ubavaturra nuni—я поса-
дилъ дерево; kælçla qurç—грушевое дерево; qurçla
qurç—персиковое дерево; персикъ.

Quta qutadîş—тупость, qutal—тупой, qutalî—тупо; dîla
hîncal qutavîlî savî—мой кинжалъ иступился; hîtîla
pañmu qutavîlî savî—его способности притупились.

Qutqu qutqudîş—горечь, qutquçla—горькій, qutquçlî—горько;
hîmî qutquçla wîrar—желчь бываетъ горька; qutquçla
adam'îlî—тяжелого нрава человѣкъ; urçî qutquçlî savî
dîla—у меня горько на сердцѣ.

h. h.

hawa hawadîş—маслянистость, hawal—масляный, hawalî—
масляно; hawal puçaw—жирный пловъ, hawal hînuç-
—роскошная женщина; hawadîş agu hîncî wîrçlîw—

мало жиру въ этой похлебѣ; муѣлі һавал адам'ілі—человѣкъ сладкорѣчный; масло животное и растительное, qwē һавадіш—коровье масло (чаще говор. нірх), хіwла һавадіш—орѣховое масло; муѣлі һававæqіс—помаслить ротъ, т. е. приласкать, смягчить ного-либо; мазала һава—баранье пастбище.

Һада в һадавдіш—затруднительность, һадавил—затруднительный, һадавлі—затруднительно; һадавил һæнкі саві һіш—это трудная работа; һадавил һæкім—тяжелого нрава начальникъ; һадавһавкис—надоѣсть, һу һадавһавкаді нам—ты мнѣ надоѣлъ; тунтри һадавһадулкулі сарі дуѣрумлізір—мухи надоѣдаютъ лѣтомъ.

Һаді—развѣ? һуні аһіну һаді һіш вæqівил—развѣ не ты это сдѣлалъ?

Һажәів һажәівдіш—удивленіе, һажәівлі—удивительный, һажәівлі—удивительно; нуні һажәівдіш вæqіра һітімі—я удивился ему; һажәівлі(ів) хавар арqіра нуні—удивительное извѣстіе я услышалъ.

Һазав множ. һазавті—мученіе; хвалал һазав ækіра нуні—я претерпѣлъ великое мученіе; урчі һазав мавурqуд—не мучь лошадь.

Һаја (лів), род. һajā, множ. һәјнурві—дворъ; һajā унза qæцһадаqа—запри ворота; һәјнів саві урчі—лошадь на дворѣ.

Һәјһәјһіс һәјһад(в)іс—разсѣяться, маза һәјһаділі сарі аwла-клімі—бараны разсѣялись по степи; даwлалімі һәј-һәјһілі сәј һіт—онъ разлегся на богатствѣ.—Прод. һәјһәјріс, һәјһад(в)іріс; варёі һәјһавді саві дуæдізі—солнце разсыпалось по землѣ, т. е. освѣтило землю.

Һәјів множ. һәјівті—упрекъ, недостатокъ, һәјів саві һуд һіл вæqді—стыдно сдѣлать тебѣ это; һіш урчілізів һәјів лів—у этой лошади есть недостатокъ; нуні һәјів вæqіра һітімі—я его упрекнулъ.

Һајір твор. Һајиллі, множ. Һајірті—охота; Һајір Һәз сави адам'ис—охота удовольствия для человека; Һајір іqwәнна ну—я пошелъ на охоту; Һајирад или Һајиллишвад вақира ну—я пришелъ съ охоты; Һајиллишв сінка Һаушира нуні—на охотѣ убилъ я медвѣдя; Һајилла хwi—охотничья собака; варткес Һајір вәqiv һitiin—онъ пошелъ на охоту за оленями; Һајірqәна—охотникъ, множ. Һајірqәәні.

Һалим множ. Һалимті—ученый.

Һамал твор. Һамај, род. Һамā, множ. Һамулті—правъ, ябна Һамā адам'или—человѣкъ хорошаго права; средство, ца Һамал варға һишис һуни—принципъ для этого средство; Һамалтар или Һамултар урчі—норовистая лошадь, Һамултар һунул—женщина коварная, хитрая.

Һанђи род. Һанђе—земля. (какъ вещество); Һанђи шибәа һитиші—засыпь его землей; Һанђе калһи—земляная крыша; Һумла Һанђи—песчаная земля, Һудара Һанђи—черноземъ.

Һанқа род. Һанқә, множ. Һанқви—кора, корка, скорлупа; Һанқа вишкә галгализивад—облупи кору съ дерева; гідгалла Һанқа—скорлупа яйца, хiwла Һанқа—орѣховая скорлупа, қаҫла Һанқа—корка хлѣба.

Һаqlу род. Һаqlwā, множ. Һаqlумі—умъ, совѣтъ; Һаqlушiv адам'или сәј һит—онъ умный человекъ; адала Һаqlумаші лиҫәки һу—слушайся совѣтовъ отца; нуні вуріра һишис Һаqlу—я далъ ему совѣтъ.

Һаһни род. Һаһнә, множ. Һаһнуvi—надобность; һу нам Һаһнилірі—ты мнѣ надобенъ; урһилипә Һаһнидш агу дila—у меня нѣтъ надобности до людей; Һаһнәкис, дҫепр. прош. Һаһнәкилі—исполнить надобность, нуні Һаһнәкіра Шурահавад—я кончилъ свою надобность въ Шурѣ;—прод. Һаһнијкис, буд. Һаһнијкус, 3-е л. Һаһнијкур.

Һарав множ. Һаравті—арабъ, Һарамміз—арабскій языкъ;
Будара Һарав—арабъ, негръ.

Ғасі Һасідіш, Һасіа—сердитый, гнѣвный, жестокій; діші Һасіјһів һіт—онъ разсердился на меня; һанаһа Һаслі сај һіт—теперь онъ разсерженъ; Аллаһліші Һасіа адам'ілі—отступившійся отъ Бога; Һасіјті халқ—язычники.

Һата род. Һатала, множ. Һатһі—лягушка; Һата тәсвиқулі саві—лягушка прыгаетъ; Һата қуәт виқулі саві—лягушка квакаетъ; Һатала гідгүрі—лягушечья шкура; Һайшів Һата—черепаха.

Һаш множ. Һвашһі—курдюкъ баранин; Һашһа кіһа—курдючный баранъ.

Һашіқ—влюбленный, ну Һашіқ іла һітіші—я влюбленъ въ нее; Һашіқті урһі—влюбленные люди; ну Һашіқліра узі шіһаіс—я сильно желаю видѣть брата.

Һуавуа род. Һуавһа, множ. Һуавлі—гвоздь; Һуавуа вѣтәкәс—вбить гвоздь; урчліс Һуавуа авәкәс—подковыть лошадь.

Һуаһ Һуаһдіш—низкость, Һуаһіа—низкій, Һуаһлі—низко; Һуаһіа калі—низкій домъ; һітіла Һуаһдіһлі шәһаіра нуһі—по причинѣ его малорослости, я его не увидѣлъ; Һуаһіа адам'ілі—низкій (по чувствамъ) человекъ; Һуаһіс—наклониться, Һуаһіріс—наклоняться, гванзаліші Һуаһів һіт—онъ наклонился къ землѣ; қәлуви Һуаһдірулі сарі јідіһлі—вѣтви наклоняются отъ плодовъ; виқ Һуаһ вәқів һітіһ—онъ наклонилъ голову.

Һуамі род. Һуамә, множ. Һуамрі—отверстіе, дыра; һірһуа Һуамі—дымовое отверстіе, т. е. отверстіе трубы; палтар Һуамрар ділі сарі һітіла—у него платье въ дырахъ; гурдала Һуамі—лился нора.

Һуамру род. Һуамрһа—жизнь; Һуамру адірхур һітіла—жизнь его кончилась; таләһ агвар Һуамру сарі һітіла

—его жизнь была несчастлива; һвамру һірѣал адам'ілі
—долговѣчный человекъ; һвамру адірхвараши—до кон-
ца жизни.

Һваніла твор. һваніј, род. һванѣ, множ. һваннуви—подуш-
ка; һваніјши віѣ һавати—положи голову на подушку;
Һвані һаваѣіс—положить подъ голову, тавтар һвані
Һаваѣа—положи внигу подъ голову.

Һваннуѣ—время, когда пѣтухъ поетъ передъ разсвѣтомъ;
Һваннуѣ ваараші аѣусіра ну—я не спалъ, пока пѣ-
тухъ не пропѣлъ; һваннуѣ ајзурра ну—я всталъ, какъ
пѣтухъ пропѣлъ; һваннуѣ дуіі тоже, что һваннуѣ.

Һванѣ һванѣдіш—глухота, һванѣа и һванѣіа—глухой, һван-
ѣлі—глухо; һванѣдіші һінѣііјдулі саж һіт—онъ стра-
даетъ глухотою; тілкав һванѣа—глуховѣмой; һін та-
малі һванѣіра ну—я оглохъ отъ этого шума; урѣі
Һванѣлі саві була—сердце у тебя глухо, т. е. ты не
понимаешь, непонятливъ.

Һварвуѣан множ. һварвуѣ—кубачинецъ, кубачинцы; һвар-
вуѣіа ші—аулъ Кубачи, һварвуѣан јараѣ—оружіе
кубачинской работы; паранг һварвуѣан—франѣъ-куба-
чинецъ: прозвище, основанное на преданіи, будто ку-
бачинцы происходятъ отъ франковъ.

Һварі род. һваріла, множ. һвармі—заяцъ; һварі ѣвінт—
заячья губа (болѣзнь); һваріоан узмані саж һіт—онъ
спасается, какъ заяцъ.

Һварчімаг множ. һварчімагуви—нагайка, һварчімаг ва-
кѣра нуні урѣііс—нагайкой ударилъ я по лошади.

Һівіла—шестъ, спустя; іш дус аһі һівіа дус лівѣѣс ну—не
въ этотъ годъ, а спустя годъ приду я къ тебѣ; һівіа
варѣі аріѣѣен һіт—спустя день, онъ уѣхалъ; һівіс
или һівріс—на третій день впередъ; если говорятъ въ
пятницу, то һівіс означить понедѣльникъ.

Һівішні род. һівішнѣ—осень; һівішні лівѣѣс буѣу ну—осенью

я приїду къ тебѣ; бівшаі садаараші уус ну іішқуу
— до осени я останусь здѣсь, бівшіііішіу садала ііш-
қуура ну—я здѣсь живу съ осени.

Бі́внѣа́вкѣс, бі́рѣа́дукѣс, бі́внѣа́вукѣс, дѣспр. прош. бі́внѣа́вкунъ
3-е спр. взя́тъ чьѣ-ли́бо сторо́ну; буд бі́внѣа́вкунна́ ну
лі́м дѣвнѣлі́зівъ—я́ взя́лъ твою́ сторо́ну въ э́той ссо́рѣ.
—Прод. бі́внѣа́лкѣс, бі́рѣа́дукѣс, бі́внѣа́вукѣс.

Ї в і р д і с ї р д і р д і с, б і в і р д і с—пропасть; має б і в і р д і в і т і л а
—чиущество пропало его.—Прод. б і в у д і с, б і р у д і с,
б і в у д і с—пропадать; б і в і л і т у н т р і б і р у д у л і с а р і—зимою
мухи пропадають.

Їіwсāсіс Їірсāсіс, Їіwсāсіс, дѣпр. прош. Їіwсāсілі, 2-е спр.,
научиться, Їузіwад Їіwсāсіра лудні—у тебя выучился
я чтенію.—Прод. Їіwсajсіс, Їірсajсіс, Їіwсajсіс, буд.
Їіwсajсус, 3-е л. Їіwсajсy.

Біууһіс һірдуһіс, һівзүһіс, дѣпр. наст. біууһулі, буд. біууһүс, 3-е л. біууһар—научагь.

Діву́біс, бі́рду́біс, бі́вву́біс, дѣпр. прош. бі́вву́білі (см. кіс
и § 154) при́смотрѣть, діла ду́рбіні бі́вву́ба лу́ні—при-
смотри за мо́ими дѣ́тьми; (если дѣ́йствіе обра́щено на
1-е или 2-е ли́цо, то гово́рится бі́вбіс § 154).—Прод.
бі́вбі́біс, бі́рдбі́біс, бі́вбі́біс, буд. бі́вбі́біус, 3-е л. бі́вбі́біу.

Біwуріс Бірдуріс, Біwуріс, дѣпр. прош. Біwурілі, 2-е спр.,
научить; дізі Бірдурa урус міз—научи меня русскому
языку.—Прод. Біwуріс; Бірдуріс, Біwуріс, дѣпр. наст.
Біwурулі, буд. Біwурус, 3-е л. Біwуру—научать, учить;
дізі Бірдурін урус міз—учи меня русскому языку; Бузі
ѣбіті заїлі Біwурулла ну—я тебя учу хорошимъ сло-
вамъ, т. е. учу тебя дѣлу.

Бѣиуцѣс бѣрдуцѣс, бѣввудѣс, дѣепр. проп. бѣиуцѣлі, 2-е спр.
помочь, ну бѣиуцава бѣуні бѣш сѣѣѣс—помогі мѣѣ въ
этѣмъ дѣлѣ.—Прод. бѣиурцѣс, бѣрдурцѣс, бѣввурцѣс,
буд. бѣиурцѣс, 3-е л. бѣиурцѣ (бѣиурцѣар)—помогать;

міскіндішлізівад біwurцулаа ну нїтія — онъ помагаєть мнѣ въ бѣдности.

Бігуді — въ долгъ; арц бігуді біра буд нуні — я тебѣ даєть деньга въ долгъ; арц бігуді сасіра бузірад нуні — я у тебя взялъ деньга въ долгъ (происходитъ отъ біс — дать и бі — послѣ).

Бікіс дѣпр. прош. бікілі, 2-е ср., запереть; унзувѣај біқа qwan'i — запри сундукъ на ключъ; мубілі біқа була — запри ротъ, т. е. молчи. — Прод. біркіс, буд. бірқус, 3-е л. бірқу (бірқур), дубілі бірқус іркѣј — по ночамъ я запираю ворота.

Біла білаw, білаwсад и проч. (§ 169) сзади; білала, твор. білај, род. біла, множ. білалті — задъ, кѣ білала вул-улі саві — задъ дома разрушается; білала вузлі саві бітіла — у него задъ толстѣ, (въ знач.) что онъ человѣкъ богатый, сильный родствомъ и т. п., білаwі адам'ілі — послѣдній человѣкъ, т. е. позже всѣхъ пришедшій, білаwіл уцумі — послѣдній удмій. — Білајбіс, білад(в)іс — стать позади, галгѣ білајбіра ну — я сталъ за деревомъ, — прод. білајріс, білад(в)іріс; тоже значеніе имѣеть білајзіс, білад(в)ізіс, — прод. білелзіс, білад(в)ілізіс. — Білајбіс, білад(в)ібіс — воткнуться, погрузиться, welhā ула шїзі білајбіра ну — до поляса погрузился я въ воду; урғі білавібів галгалізі — стрѣла воткнулась въ дерево; — прод. білербіс, білад(в)ірбіс; урчі білавір-бул барқ — рѣка, въ которую погружается лошадь, въ которой нѣтъ брода. — Білаwкіс, білад(в)укіс — отстать, wamсулі білаwкунна буд — уставъ, отсталъ я отъ тебя, — прод. білаулкіс, білад(в)улкіс. — Білаwңіс, білад(в)уңіс — взять назадъ, взять на спину, тупанг біла-вудів бітія — онъ взялъ ружье на спину; шїдаікілі арц біладуців бітія — показавъ, онъ убралъ назадъ деньга, — прод. білаурңіс, білад(в)урңіс.

Ғилму род. Ғилмwа—наука (во множ. не употреб.); лірілла
Ғилму дала Һітіи—онъ знаетъ всѣ науки.

ҒинҒиті ҒинҒитідіш—безпокойство, ҒинҒитіх—безпокойный,
надобѣдающій; хwалаһ ҒинҒитідіш wәqiv Һітіи нам—
много безпокойства надѣлаетъ онъ мнѣ; тунтра ҒинҒи-
тіҒулла ну—мухи меня безпокоятъ.

Ғині род. Ғинё—зима; Ғинілі kajbiw ірус ну—зимою живу
я дома; Ғақи вуҒаріх Ғині саві һиш—очень холодна
эта зима; Ғинё вуҒардіш—зимній холодъ.

Ғиніз множ. Ғинзруві или Ғинзурві—роднякъ, источникъ; Ғи-
нізла шін әһті дірар—роднижовая вода бываетъ хо-
роша.

Ғиніё множ. Ғинёурві или Ғинёруві—пещера; һитті шурмазір
Ғивёурві тір—въ этихъ скалахъ есть пещеры; Ғинкіw
сај һит—онъ живетъ въ пещерѣ.

Ғинкwәкәс (д, в) встрѣтится, һуніһанаw Ғинкwәкәра ну
Һитічу (или Һитіс)—дорогою встрѣтилъ я его; хwалаһ
Ғинкwәкәв Һитіші—съ нимъ приключилось боль-
шое несчастье.—Прод. Ғинкікәс (д, в) встрѣчатся,
һар варһі Ғинкікwәс Һитічу ну—каждый день я встрѣ-
чаюсь съ нимъ; навѣдываться, һар варһі Ғинкікәен һу
діwәјзі—каждый день навѣдывайся ты въ судѣ.

Ғинц множ. Ғинцві—яблоко; Ғинцла галга—яблоня, можно
сказать һит Ғинц саві—это яблоня; Ғинцзуна рурсі—
дѣвушка, какъ яблочко.

Ғинч—чихокъ, һула Ғинч арҒира һуні—я слышалъ, какъ ты
чихнулъ; Ғинч'ис—чихнуть, Ғинч'іқwіс—чихать.

Ғирёа Ғирёадіш—длиннота, Ғирёал я Ғирёа—длинный, Ғир-
калі—длинно; адајшіw Ғирёалі сај урші—сынъ длин-
нѣе отца, т. е. выше отца; Ғирёал һуні—дальняя до-
рога; Ғирёал галга—высокое дерево; Ғирёал тухум сај
Һит діла—онъ мнѣ дальняя родня; Ғај Ғирёа дәqiv
Һитіи—онъ растянулъ свое слово, свою рѣчь.—Ғир-

каїііс, біркад(в)іііс—зажитися, авачур біркадііів діла
бунул—моя жена зажилась, загостилась у матери,—
прод. біркебііс, біркад(в)іііс; біркемербіуд біу бітқуу
—не заживайся тамъ.

Бірбіва множ. бірбіні—димъ; бірбіва вашулі саві бівамбавд
—димъ идетъ изъ трубы; бірбіва лів—дымно; бірбіва
вурцул калі—дынная комната.

Була буладіш—неполнота, булад—неполный, булалі—непол-
но; булалі саві біш піпа—эта бутылка неполна; ківза
буладіш аїваһурра нуні—я не зналъ, что мучникъ
(гдѣ хранится мука) неолоны; біш карха булалі саві
—эта мѣра (гарнецъ) неполна; бініз булалі саві—въ
источникѣ воды убавилось.

Булад множ. булді—коль; авалла булді—частоволь двора,
булад һавэкаэс—вбить коль.

Бур—потомъ, бур лівқас ну—я приду потомъ; бурра и
потомъ, еще, бурра діха нам арц—еще дай мнѣ де-
негъ; бурбеіс—на будущее время, бурбеіс валтулла
біш қаһ—на будущее время оставляю я этотъ хлѣбъ,
т. е. въ запасъ; бурбілі вақі біу—послѣ приходи.

Р. р.

Ра союзъ соединит. и (§ 191).

Разі разідіш—довольство, разіл—довольный, разілі—доволь-
но; біушів разіліра ну—тобою я доволенъ; разіл адам-
ілі—довольный, веселый человекъ; біу вақніліші разі-
діш вэқіра нуні—моему приходу обрадовался я.

Рай (во множ. не употреб.) миръ, райіс, райд(в)іс—поми-
рится, мур'ујчу райдів біт—она помирилась съ му-
жемъ; хункарра пачара райлі саві—султанъ и царь въ
мирѣ; райдіш—примиреніе, біттѣла райдіш ваһурра
нуні—я узналъ о ихъ примиреніи.

Р а в г (во множ. не употреб.) цвѣтъ; **биѣтіна** ранг—красный цвѣтъ; **ѣагваті** рангла адам'ілі—человѣкъ съ хорошимъ цвѣтомъ лица; **хіт** **wawā** ранг сізунтірѣ—малого цвѣта этотъ цвѣтокъ? Ранг рангла **ѣэнікі**—разноцвѣтная матерія.

Р а х—неожиданно, **рах** **walaḥ** **вақів**—неожиданное несчастье пришло, также можно сказать **рахіа** и **рахлі**; **рахла** **хавар**—неожиданное извѣстіе.

Р а х а ѣ множ. **рахаѣуни**—цѣнь; **шангла** **рахаѣ**—цѣнь, на которую вѣшается котелъ; **рахаѣ** **шівіііс**—наложить цѣпи.

Р а ѣ і м у род. **раѣімwā**—милость; **раѣімwāгвар** адам'ілі—человѣкъ жестокой, діші **раѣіму** **вада**—окажи мнѣ милость.

Р у г w æ k æ с (д, в) повалить, опрокинуть; **мушул** **іqwæj** **ругwækæра** **хіт** **нуні**—въ борьбѣ повалилъ я его; **уркура** **ругwækæв**—арба опрокинулась.—Прод. **ругіkæс** (д, в), **уркура** **ругwіkwæл** **нуні**—дорога, на которой опрокидываются арбы; **ца** **варткел** **ругwækæв** **ѣајірқәнаан**—олени повалилъ (т. е. убилъ) охотниковъ.

Р у ѣ і р—кипѣніе, **шѣ** **руѣір** **вақів**—вода закипѣла; **варѣѣ** **руѣір**—пароксизмъ лихорадки; **рурѣіс**—кипѣть, буд. **рурѣус**, 3-е л. **рурѣар**; **рурѣуті** **шін**—кипятокъ; **рурѣікіс**, дѣепр. прош. **рурѣукулі**—вскипятить.

Р у з і род. **рузіла**, множ. **рузві**—сестра, говор. также **рузілі**; **адаѣіріа** **рузі**—сестра по отцу, **аваѣіріа** **рузі**—сестра по матери, **уѣај** **рузі**—общее для обоихъ случаевъ значеніе, **ні'ла** **рузі**—молочная сестра, **ѣѣ** **рузі**—сестра по крови, т. е. когда убійца замѣняетъ убитого брата.

Р у р г і с см. **wargwіс** и **іrgwіс**.

Р у р ѣ і с дѣепр. наст. **рурѣулі**, буд. **рурѣус**, 3-е л. **рурѣар**—сіяютъ, блестятъ, ур'мі **рурѣулі** **сарі**—звѣзды сіяютъ, **дубілі** **булві** **рурѣар** **гатала**—ночью глаза блестятъ у лошади.

Рурѣас см. ірѣас.

Рурсі род. рурсе и рурсіла, множ. рурсві—дочь, дѣвушка вообще; бѣвал рурсі тіврі ітііла—у него было три дочери; іііп ѣагвал рурсі сарі—это красивая дѣвушка; рурсідіш—дѣвственность, рурсідіш дѣквів ітііп ітііла—онъ лишилъ ее невинности.

Рушват множ. рушватуні—взята; рушватчі—взятчики.

С. с.

Савукні род. савукнѣ, множ. савукнуві—вередъ; савукнувар ілі саж іті—у него образовались вереда; савукні наввіілі саві—вередъ прорвался, савукні вѣдів—вередъ образовался.

Савзат множ. савзатуні—подарокъ; урчі савзатліс ватураів нам ітііп—лошадь въ подарокъ прислалъ онъ мнѣ.

Савкіс сад(в)укіс, дѣепр. прош. савкуј, 3-е спр., броситься; хві савукун діші цаѣвікіс—собака бросилась укусить меня; улѣвсад двѣѣ савкуј саві—въ окно подулъ вѣтеръ.—Прод. салкіс, сад(в)улкіс—бросаться, обращаться; була ѣаіні вѣлі, дічу салкін—если тебѣ будетъ нужда, то обращайся ко мнѣ; двѣѣ савулкулі саві бірејс—вѣтеръ дуетъ послѣ полудня.

Савціс сад(в)уціс, дѣепр. прош. савцілі, 2-е спр., взять; дурбіва савціра нѣілізі—я взялъ ребенка на руки; іш дус савціра ѣазаѣ—нынѣшній годъ нанялъ я работника; ітііп діла кѣзев савуців—она обняла мнѣ шею.—Прод. сарціс, сад(в)урціс, буд. сарцус, 3-е л. сарцу—брать, ѣар дус ѣазаѣ сарцус пуі—каждый годъ беру я работника; іті ѣанулі сарцус ну—этими воротами буду брать я, т. е. черезъ эти ворота я буду входить.

Сага сагадіш—новость, сагал или сага—новый, сагалі—

ново; сагал палтар—новое платье; сагалі waqivіa сај
hіт—онъ только что пришелъ; калі сага wəqіra нуні
—я обновилъ домъ; була qацā сагадiш аbвaнурра нуні
—я не зналъ, что у тебя новая шапка.

Саdāла—начиная, даgмiшw садāла буcуwра ну—начиная
со вчерашняго дня, нахожусь я у тебя; бу waqivішw
садāла разіліра ну—съ тѣхъ поръ какъ ты пришелъ,
я веселъ; kəmзavіv садāла калі вушка—начиная отъ
угла, вымести комнату.

Саdаqа род. садаqā, множ. садаqуні—милостыня; садаqа вi-
хајулі сај hіт—онъ проситъ милостыню; садаqа ваqа
—сотвори милостыню; бар бумаb дугi садаqа вуртус
нуні—каждую пятницу вечеромъ раздаю я милостыню;
садаqачі—нищій.

Сāіс садаіс, саваіс—достигнуть, дойти; қіј сāіра ну кулі—
поздно достигнулъ я до дома; була wбdіш dішіра са-
ваіv—твоя доброта и до меня достигла.—Прод. сајіс,
сад(в)ііс, буд. сајус, 3-е л. сајур—достигать, hінілі
варbі аbсавіур hішқу—зимомъ солнце не достигаетъ
сюда.

Сај твор. суніи, род. суніла; мѣст. возвр. 3-го лица (§ 46);
сајал—онъ одинъ (§ 47).

Сајра сарра, савра—есмы (§§ 61—69).

Сајтiс сад(в)ітiс, дѣепр. прош. сајтуј, 3-е сир., вытащить
горизонтально, kəрda савітунна муцаліwіvсад—я выта-
щилъ гвоздь изъ стѣны; хај сајтуј сарі hітіла буlvі—
ханъ ослѣпилъ его; fіqвi сајтуј сарі урbвалі—курица
вывела цыплятъ.—Прод. селтiс, сад(в)ілтiс, буд. сел-
тас, 3-е л. селтан и селта—вытащивать, выводить;
чiла селтулі сарі hітіи—шелкъ разматывается ею.

Саk еакdіш—бережность, саkіа—бережный, саkі—береж-
но; кулkназiвaд саkіа саві хаlq—люди оберегаются
отъ воровъ; мас саk wіquлі саві hітіи—онъ бережетъ